

आनन्द श्रेष्ठ

हालै मात्र चिनियाँ वदेश मामलिसम्बन्धी क उच्चस्तरीय अधिकारी आइ पडिले 'नेपालमा जातीय पहिचान आधारित संघीयताले देश टुक्राउन सक्ने' भनेर दाँके अभिव्यक्तिबारे मडियामा अझै पनि चर्चा पाइरहेके छ । पहिचानलाई 'नेसनालटि' (राष्ट्रियता) होइन 'इथ्नसिटी' (जातीयता)सँग जोडेर जोडतोडसाथ भ्रम सर्जना गरेपछि उत्पन्न यो भनाइले नेपालक आदवासी समुदायमा नकै तरंग उत्पन्न गरेके छ । छमिके वा वदेश मामलामा सधै हस्तक्षेप नगर्ने नीति लाने चीनके क आधिकारिक व्यक्तिले दाँके यस्तो अभिव्यक्तिले देशके सार्वभौमसत्तामाथि केही शंकाक बादल मडाराँके संकेत गरेके छ नै चीनके वदेश नीति पना बदलाँके हो क भन्ने संकेत पना गरेके छ । स्रोतक अनुसार यसके प्रतवािदमा तत्काल कुनै भौतिक प्रतवािद नभै पना पहिचान पक्षधर केही संस्था तथा नेताहरुले चिनियाँ राजदूतावासमा असन्तुष्टकि सूचना सम्प्रेषण गरसिके छन् ।

क्तपिय नेताहरु चीनके यस्ता नीतिले उनके वदेश नीतिके दहरलियो समर्थन र सम्मान गर्दै आँके मुख्य आदवासी जनजाति समुदायमा उसप्रति नकरात्मक धारणा बन्न थालेके स्पष्ट छ । आफै पना नकै धेरै जातीय वविधिता भँके देश चीनले कनि यस्तो नीति लाँदै छ भन्ने वषिय भवषियले स्पष्ट पारने छ । तर, आप्मनै देशक जातीय समुदायबीच भने चीनले अत्यन्तै उदार नीति लाँके छ । चीन भ्रमण गँ र फक्किँ क वभिन्न व्यक्ती तथा वेबसाइटमा उपलब्ध तथ्यले भने चीनके 'अल्पसंख्यक समुदाय' बारेके नीति नकै प्रजातान्त्रिक देखिन्छ ।

सन् १९९० मा गर्राँके राष्ट्रिय जनगणनामा चिनियाँ जनताके कुल जनसंख्यामध्ये ९१.९६ प्रतिशत जनसंख्या हान जातिके मात्र रहेके छ । नेपालमा २०४७ भन्दा अगाडिलादाँके क कभाषा, क कभेष'के नीति जस्तै चीनमा पनि सन् १९४९ भन्दा अगाडि देशके प्राय सबै भागमा हानहरुके कधिकर थथियो । तबित, मंगोलिया लगायतक केही स्थानके सत्ता स्थानीय सामन्तले सञ्चालन गररहेक थारि । तबितमा त १५ र १६ बुँदे भननि दुई प्रकारके कनुन १७ औं शताब्दीदेखि लागू गर्राँके थथियो । जसअनुसार नेपालके हिन्दू धर्मशास्त्रके क महत्वपूर्ण ग्रन्थ मनुस्मृतिले मानसिलाई वभिन्न चार वर्णमा वभाजति गरेजस्तै मानसिलाई तीन भागमा वर्गीकरण गर्राँके थथियो । शासक सामन्तलाई तथा गरबि, उत्पीडितक लागि छुट्टै कनुन थथियो । पहिलो वर्गक मानसिलाई बुद्धके आशीर्वाद प्राप्त भँके भनन्थ्यो । उनीहरु अधकिंश शासक ठूला कर्मचारी हुन्थे ।

यनीहरुके जीवनके मूल्यलाई सुन सँग तुलना गरन्थ्यो । अर्थात् यो वर्गके मानसिके शरीरके तौल जति छ त्यति नै तौल बराबरके सुनके मूल्य जति उनीहरुके पना मूल्य मानन्थ्यो । तर, विश्व कम्युनिस्ट आन्दोलन र क्रान्तिकि नायकमध्ये क माओत्सेतुडके नेतृत्वमा चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीले सन् १९४९ मा जनवादी क्रान्ति गरेर देशके नाम र शासन व्यवस्थालाई 'जनवादी गणतन्त्र चीन'क रुपमा विश्वभर परिचित गराँ पछि त्यहाँ सबै जातिले समान अधिकर पाउन थालेक हुन् । पहिले कुनै पना पहिचान भँके त्यहाँके अल्पसंख्यक समुदायके सन् १९५३ मा मात्रै पहिचान कटान गर्राँके हो । त्योभन्दा अगाडि उनीहरुलाई सोलोडोलो गणना गरन्थ्यो ।

क्तपियके बुझाइमा आप्मनो देशमा जातीय अल्पसंख्यकबारे यति धेरै उदार नीतिलिनै चीनले संघीयताबारे उसके पहुँचमा □ कव्यक्त्ति तथा सूचनाप्रदायकले गलत ढंगले व्याख्या गरेक कारण यस्तो अभवियक्त्ति दिाँ के हो □ वशिषत□ चीनले ऊसँग सीमा जोडाँ के उत्तरी क्षेत्रमा बन्ने प्रदेशलाई लीँ र नकैशंक व्यक्त्त गर्ने गरेक छन् □ तबिबती क्षेत्रक समुदायले अपनाइआ□ के बौद्ध धर्मसँग मलिदोजुलदो धार्मकि आस्था रहेकहरुके मात्र संघीयता बनेमा त्यसले फ्री तबिबत आन्दोलनलाई प्रभावति पारछ क भन्ने उनके शंक छ □ जुन यथार्थमा सत्य होइन □ यहाँके आदवासी जनजातिसमुदायके संघीयताबारे बुझाइलाई स्पष्ट बोध गर्न नसक्दा चनियिँ उच्च अधिकिरीबाट आ□ के यो अभवियक्त्तिलाई भने धेरैले देशके सार्वभौम अधिकिरमार्था नाजायज हस्तक्षेप मानेक छन् □